

RAADSINFORMATIEBRIEF – Nr. 2021-001

Aan de leden van de gemeenteraad

Datum 19 januari 2021
Zaaknummer Z/20/356150 /ADV/20/1001192
Onderwerp mantelzorgondersteuning 2021
Portefeuillehouder H. Winters

Contactpersoon Jacqueline Berndsen
E-mail J.Berndsen@zevenaar.nl
Telefoon 0316 595182

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding

Er zijn belangrijke ontwikkelingen over de mantelzorgondersteuning in 2021. Via deze raadsinformatiebrief informeren wij u daarover.

Kernboodschap

In de collegevergadering van 19 januari 2021 hebben we een besluit genomen over de beëindiging van het project knooppunt Mantelzorg Zevenaar en een andere, meer praktische vorm waarop we invulling gaan geven aan de ondersteuning van mantelzorgers. Met de beëindiging van het project geven we ook uitvoering aan uw bezuinigingsopdracht van € 130.000 uit november 2019.

Context

- ☐ Actueel maatschappelijk onderwerp/probleem
- ☐ Anders, namelijk : uitvoering raadsbesluit

Inhoudelijke boodschap

Het project 'knooppunt Mantelzorg Zevenaar' is in 2018 gestart om meer mantelzorgers te bereiken en beter te ondersteunen via een netwerk van samenwerkende partners. Kernpartners van dit knooppunt waren Caleidoz, MEE en de gemeente.

Bij de vaststelling van de meerjarenbegroting 2020-2023 is besloten het project te stoppen per 2021, als één van de bezuinigingsopdrachten in het sociaal domein, en daarbij meer praktische vormen van mantelzorgondersteuning te ontwikkelen.

Bij de subsidieverlening 2020 is aan MEE de opdracht gegeven om samen met Caleidoz invulling te geven aan dit raadsbesluit.

Daarvoor is een adviesrapport opgesteld, een product van de drie kernpartners. De samenwerking en de gezamenlijke verantwoordelijkheid komt tot uitdrukking in de naam van dit rapport: Samen sterk voor mantelzorgers.

Het rapport bevat een analyse van mantelzorg in Zevenaar, een evaluatie van het project Mantelzorg Zevenaar en aanbevelingen voor het vervolg. De inhoud van het rapport is besproken met de focusgroep mantelzorg en de Participatieraad Zevenaar. Zij ondersteunen de aanbevelingen uit het adviesrapport. De Participatieraad heeft het belang aangegeven van het ontwikkelen van echte ondersteuning van de mantelzorger. In het aanbieden van fysieke en mentale ondersteuning, zeker ook voor jonge mantelzorgers. Met een inzet in de vindbaarheid van de kwetsbare mantelzorgers en toegankelijkheid van de ondersteuning.

Een belangrijke conclusie uit de evaluatie van het project Mantelzorg Zevenaar is dat er geen fysiek team of knooppunt nodig is voor de ondersteuning van mantelzorgers. Dat dit beter geborgd kan worden in bestaande structuren met bestaande ketenpartners. De conclusies uit de evaluatie en de analyse over mantelzorg hebben geleid tot een aantal aanbevelingen voor de periode vanaf 2021.

Uit het rapport blijkt het belang van respijtzorg voor mantelzorgers, van voldoende informatie en ondersteuning aan mantelzorgers, van het behoud van bestaande collectieve activiteiten en een paar nieuwe activiteiten op basis van behoefte bij mantelzorgers.

Op pagina 24 van het adviesrapport is een overzicht van activiteiten voor mantelzorgers opgenomen. Van de ontwikkelrol van de Huiskamers en Trefpunten van Caleidoz als een vorm van respijtzorg voor mantelzorgers, het continueren van de bestaande activiteiten zoals het NAH café en NAH brein café, trainingen en cursussen en de realisatie van nieuwe activiteiten zoals het mantelzorg café, een autisme café en/of training sociale vaardigheden voor jonge mantelzorgers.

Op basis van deze aanbevelingen is aan Caleidoz een subsidie verleend van € 35.000 . Daarbij worden alleen die aanbevelingen uitgewerkt, die aanvullend zijn op de al bestaande subsidierelatie en prestatieafspraken voor de welzijnsactiviteiten in 2021. Concreet gaat het om de focus op respijtzorg op diverse locaties in de gemeente (een combinatie met al bestaande inloopmogelijkheden en voorliggende voorzieningen), het beheer van de website mantelzorgzevenaar.nl in de eerste helft van 2021 (als overbrugging naar één portaal), preventieve ondersteuning en het behoud van het netwerk van ondernemers en stakeholders.

In directe en indirecte zin wordt op veel plekken en in verschillende vormen invulling gegeven aan mantelzorgondersteuning. Er zijn al de nodige algemene, voorliggende voorzieningen waar ook mantelzorgers gebruik van maken. Dit zijn activiteiten voor een stuk afleiding en ontspanning, gericht op informatie en advies, het organiseren van een cursus of training, het geven ondersteuning , het organiseren van lotgenotencontact, vrijwilligerswerk etc. Deze activiteiten zijn algemeen toegankelijk, voorliggend en preventief.

Zorginstellingen hebben hun specifieke aandacht voor mantelzorgers van hun cliënten.

Ook wordt door de inkoop en inzet van producten van zorgaanbieders Jeugd en Wmo, zoals de hulp bij het huishouden of groepsbegeleiding, ook de mantelzorger ontlast. Als de hulpvrager bijvoorbeeld naar de dagbesteding is, geeft dat ruimte aan de mantelzorger om wat anders te doen. Deze indirecte vormen van ondersteuning zijn van groot belang voor de mantelzorgers.

Er is een sociale kaart in ontwikkeling. De planning is dat deze in het eerste kwartaal van 2021 wordt opgeleverd. Dit instrument geeft een beeld van wat er is op verschillende terreinen, ook voor mantelzorgers. Over de sociale kaart vindt aparte communicatie plaats.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Danielle Jansen
secretaris

Lucien van Riswijk
burgemeester

Bijlagen

1. Adviesrapport 'Samen sterk voor mantelzorgers' (documentnummer 1004189)

Analyse en Advies Samen sterk voor mantelzorgers

December 2020

Gemeente Zevenaar

Caleidoz Welzijn

MEE Oost

Inhoudsopgave

<i>Inleiding</i>	3
<i>Samen sterk voor mantelzorgers</i>	3
<i>Samenvatting conclusies en aanbevelingen</i>	3
<i>Bestuurlijke uitgangspunten</i>	4
1. Mantelzorg kort belicht	5
1.1 <i>Mantelzorg in Nederland</i>	5
1.2 <i>Wat verstaan we onder mantelzorg en respijtzorg</i>	5
1.3 <i>Mantelzorg in cijfers</i>	6
1.4 <i>Mantelzorg in coronatijd</i>	6
1.5 <i>De mantelzorger en zijn of haar omgeving</i>	6
1.6 <i>Mantelzorg in Zevenaar</i>	7
2. Analyse naar groepen mantelzorgers	9
2.1 <i>Mantelzorgers NAH</i>	9
2.2 <i>Mantelzorgers GGZ</i>	10
2.3 <i>Mantelzorgers dementie</i>	10
2.4 <i>Mantelzorgers voor mensen met een lichamelijke beperking (somatiek)</i>	12
2.5 <i>Jonge mantelzorgers</i>	12
3. Evaluatie Mantelzorg Zevenaar	14
3.1 <i>Businesscase Mantelzorg Zevenaar</i>	14
3.2 <i>Evaluatie Mantelzorg Zevenaar (mei 2019)</i>	14
3.3 <i>Bereik Mantelzorg Zevenaar 2019</i>	15
3.4 <i>Toelichting op het bereik Mantelzorg Zevenaar 2019-2020</i>	16
3.5 <i>Conclusies</i>	17
4. De toekomst van mantelzorg in Zevenaar	19
4.1 <i>Betrokkenheid en aanbevelingen mantelzorgers</i>	19
4.2 <i>Samen sterk voor Mantelzorgers: zeven aanbevelingen</i>	20
Aanbeveling 1: Passende en flexibele respijtzorg	20
Aanbeveling 2: Voldoende informatie	20
Aanbeveling 3: Passende individuele ondersteuning	22
Aanbeveling 4: Behoud van collectieve activiteiten	22
Aanbeveling 5: Training en inzet mantelzorgervaringsdeskundige	23
Aanbeveling 6: Aandacht op de Dag van de Mantelzorger	23
Aanbeveling 7: Behoud van een goed netwerk	23
4.3 <i>Overzicht van activiteiten voor mantelzorgers</i>	24
Bronvermelding	26

Inleiding

Samen sterk voor mantelzorgers

De maatschappij is altijd in beweging. En nu door het coronavirus helemaal. Ook voor mantelzorgers zijn dit spannende tijden. Mantelzorger zijn, is niet altijd een eigen keuze. Als samenleving wil je zo goed mogelijk zorgen voor de hulp en ondersteuning aan mantelzorgers. Daarom heet dit rapport 'Samen sterk voor mantelzorgers'.

In dit rapport blikken we terug én vooruit. We brengen de situatie cijfermatig in kaart, omschrijven ons doel, onze doelgroepen en onze daarop aansluitende activiteiten. Wat deed en doet Mantelzorg Zevenaar? Wat betekent dat voor de ondersteuning van mantelzorgers in de toekomst? We geven weer hoe we ons blijvend samen sterk kunnen maken voor mantelzorgers.

In deze inleiding vindt u ook een samenvatting van de evaluatie en de conclusies en aanbevelingen. Daarna belichten we in hoofdstuk 1 kort het thema Mantelzorg. Hoofdstuk 2 is een analyse naar de verschillende doelgroepen om de specifieke situatie en aanpak in beeld te brengen. Hoofdstuk 3 is de evaluatie van Mantelzorg Zevenaar en hoofdstuk 4 sluit af met aanbevelingen en voorstellen.

Samenvatting conclusies en aanbevelingen

Conclusies

1. Mantelzorg Zevenaar is met goede inhoudelijke intenties gestart. De partners wilden de positieve ervaringen met jonge mantelzorgers gebruiken voor de ondersteuning van alle mantelzorgers in de gemeente Zevenaar.
2. De nadruk is bij Mantelzorg Zevenaar te veel komen te liggen op de organisatievraagstukken en de aansturing. Daar is door de nieuwe bestuurders op ingegrepen. De stuurgroep is verkleind en komt alleen bij elkaar voor bestuurlijke kaders. De werkgroep richt zich op de uitvoering.
3. Mantelzorg Zevenaar als fysiek team of knooppunt is niet noodzakelijk voor betere resultaten. Wij zijn het daarom eens met de intentie om de mantelzorgondersteuning te organiseren in bestaande structuren met de bestaande ketenpartners in plaats van met een apart knooppunt.
4. Communicatie en PR hebben nog steeds aandacht nodig. Er is voldoende bereik bij mantelzorgers. Er zijn nu meerdere kanalen. Die worden door mantelzorgers gevonden. En de informatievoorziening moet meer laagdrempelig en duidelijker. De kansen liggen in het beter vindbaar maken van de informatie voor mantelzorgers, ook voor specifieke doelgroepen. Het naar de website en naar elkaar verwijzen, blijft daarbij van belang. Er is nog veel te winnen bij bereik bij jonge mantelzorgers.
5. Uit de analyse over de website, blijkt dat er een snel stijgend aantal bezoekers is op mantelzorgzevenaar.nl. De verbeterde website, wordt goed gevonden. De stijging in het aantal bezoekers is in lijn met het stijgend aantal vragen bij de servicedesk van Caleidoz en de sociaal professionals.
6. Er is een grote groep netwerkpartners en mantelzorgers geïnformeerd en ondersteund. De meerwaarde van specifieke informatie en directe ondersteuning wordt in de doelgroepenanalyse onderbouwd in de aanbevelingen van hoofdstuk 2. De focusgroepen en Participatie Raad Zevenaar benadrukken dat de informatievoorziening meer laagdrempelig en duidelijker moet. Zeker in tijden van corona is deze informatievoorziening en ondersteuning extra van belang. Deze moet gehandhaafd worden in de samenwerking tussen partners.

Voor een verdere toelichting bij deze conclusies zie hoofdstuk 3.

Aanbevelingen

De conclusies van de uitvoering van steunpunt Mantelzorg leiden tot de volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 1: Passende en flexibele respijtzorg

Organiseer voldoende laagdrempelige, flexibele respijtzorg. Breid de mogelijkheden uit voor maatjes en voor dagopvang zonder indicatie (buurthuizen, trefpunten, huiskamers). Laat WMO-consulenten werken op ontmoetingslocaties. Stem het aanbod op elkaar af. Zie ook aanbeveling 7.

Aanbeveling 2: Voldoende informatie

Geef voldoende informatie aan mantelzorgers. Regel dit centraal en zorg voor de juiste verwijzing. Wij stellen voor om de informatievoorziening en eerste ondersteuning en advisering, gezien de huidige positie en ervaring, bij Caleidoz te blijven beleggen.

Aanbeveling 3: Passende individuele ondersteuning

Zorg voor mantelzorgondersteuning. Zet de beschikbare onafhankelijke ondersteuning in en behoudt de individuele preventieve mantelzorgondersteuning.

Aanbeveling 4: Behoud van collectieve activiteiten

Behoud de bestaande collectieve activiteiten. Organiseer ook een algemeen Mantelzorg-café. Pas deze activiteiten aan rondom de coronamaatregelen.

Aanbeveling 5: Training en Inzet mantelzorgervaringsdeskundige

Mantelzorgers helpen Mantelzorgers.
Train mantelzorgers tot ervaringsdeskundigen.

Aanbeveling 6: Aandacht op de Dag van de Mantelzorger

Besteed aandacht aan (de Dag van) de Mantelzorger.
Benut het moment voor betere ondersteuning en informatievoorziening.

Aanbeveling 7: Behoud van een goed netwerk

Organiseer ieder kwartaal een afstemmingsoverleg.
Deel de benodigde informatie en versterk het netwerk voor mantelzorgondersteuning.
Deel in de keten informatie over de vormen van respijtzorg light, dagopvang, aanwezigheidszorg (thuis) en logeeropvang. Breng het aanbod in kaart. Zie ook aanbeveling 1.

Voor een verdere toelichting bij deze aanbevelingen zie hoofdstuk 4.

Bestuurlijke uitgangspunten

Mantelzorg Zevenaar is sinds 6 februari 2018 gestart als knooppunt voor mantelzorg in Zevenaar, een gezamenlijk project van MEE Oost, Caleidoz en de gemeente Zevenaar. De ambitie van Mantelzorg Zevenaar is bij te dragen aan een samenleving waarin mantelzorgers en zorgvragers zich gesteund voelen. Een samenleving waarin sprake is van échte zorg voor elkaar. Mantelzorg Zevenaar brengt allereerst informatie en kennis binnen de gemeente bij elkaar. Tweede doelstelling is het effectief laten samenwerken van ketenpartners in en rond Zevenaar.

In november 2019 is, in het kader van de bezuinigingen op de gemeentelijke begroting, het raadsbesluit genomen om Mantelzorg Zevenaar niet voort te zetten in de huidige vorm. Dit besluit, maar zeker ook de in dit rapport verwerkte evaluatie van het project Mantelzorg Zevenaar en de analyse naar mantelzorg in onze gemeente, hebben we gezamenlijk gebruikt om de mantelzorgondersteuning te herijken en

kansen te benutten. Wat kan efficiënter? Wat willen we behouden of versterken? Hoe kunnen we beter aansluiten op wat er al is? En wat ontbreekt er in het aanbod?

We hanteren in dit advies de volgende bestuurlijke uitgangspunten:

1. ‘Samen sterk voor Mantelzorgers’ gaat uit van alle mantelzorgers in Zevenaar.
2. Alle aanbevelingen zijn gebaseerd op een gedegen analyse (landelijk, lokaal en naar doelgroepen).
3. De aanbevelingen zijn nadrukkelijk gebaseerd op de behoeftes van mantelzorgers en maatschappelijke vraagstukken in Zevenaar.

1. Mantelzorg kort belicht

“Mantelzorger zijn is best wel zwaar. Mijn man kan zich gelukkig zelf douchen, maar het is een hele opgave en dan doe je dat niet zo gauw. Hij neemt geen initiatief en onderneemt daardoor weinig. Ik heb nu geregeld dat hij naar de sportschool gaat met extra begeleiding. Je bent ervoor verantwoordelijk dat alles in huis goed loopt. Vaak zijn er communicatieproblemen.

Je moet denken voor twee. Als ik vraag ‘heb je de deur op slot gedaan?’, zegt hij ‘ja’, maar ik moet het wel controleren. Bij het NAH-café kan ik me uiten en voel ik me daarna opgelucht. Het is een veilige omgeving. Er is een goede sfeer en ik kan er zaken bespreken waar ik met mijn man tegenaan loop. Het helpt me om het vol te houden.”

Anneke de Haan zorgt al vijf jaar voor haar man Peter die in 2015 een herseninfarct kreeg.

1.1 Mantelzorg in Nederland

De behoefte aan kennis is landelijk groot onder mantelzorgers. Bijna één op de vijf mantelzorgers vindt dat hij of zij kennis mist om de hulp te geven die nodig is. 8 procent voelt zich niet kundig genoeg om goed te kunnen helpen. Vooral mensen die hulp bieden aan iemand met een terminale ziekte, dementie of psychische aandoening ervaren een groot gebrek aan kennis of vaardigheden. Een groot deel van deze groep heeft behoefte aan informatie, want hoe ga je om met de hulpvrager en diens specifieke beperking? Mantelzorgers die iemand ondersteunen met een lichamelijke beperking, zoeken vooral naar de sleutel tot de juiste informatie over medicijnen en hulpmiddelen.

1.2 Wat verstaan we onder mantelzorg en respijtzorg

Mantelzorg is alle hulp aan een hulpbehoevende door iemand uit diens directe sociale omgeving. Ook minder intensieve hulp, de hulp aan huisgenoten en de hulp aan instellingsbewoners zijn meegenomen. Mantelzorg is hulp die verder gaat dan de zogenoemde ‘gebruikelijke hulp’.

Respijtzorg is de verzamelnaam voor uiteenlopende vormen van mantelzorgvervangend.

Thuis of buitenshuis. Respijtzorg wordt geboden door familie, vrijwilligers of professionals. Deze zorg wordt betaald uit eigen middelen, door de zorgverzekeraar (Wet langdurige zorg en Zorgverzekeringswet) of de gemeente (Wmo en Jeugdwet). Respijtzorg is geen crisiszorg. MantelzorgNL, Movisie en Vilans onderscheiden respijtzorg licht, dagopvang, aanwezigheidszorg en logeeropvang. Respijtzorg kan incidenteel zijn ingezet tijdens bijvoorbeeld een vakantie, maar indien nodig ook een vast moment over een langere periode beslaan. Mantelzorgers houden langer vol als zij af en toe de zorg uit handen geven. Bij respijtzorg zijn de mantelzorgers vrijgesteld van de verplichting van de dagelijkse zorg. Deze dagelijkse zorg nemen anderen over, zodat mantelzorgers nieuwe energie opdoen. Respijtzorg is een adempauze. Een pauze die veel mantelzorgers zich niet gunnen. Omdat ze kampen met schuldgevoelens of niet weten welke mogelijkheden er zijn. (Bron: www.zorgvoorbeter.nl en www.mantelzorg.nl)

Het kennisplatform voor het Sociaal Domein Movisie hanteert de volgende definitie: “Respijtzorg is een tijdelijke en volledige overname van zorg met als doel de mantelzorger een adempauze te geven. Mantelzorgers kunnen zo de zorg langer volhouden en zelf nieuwe energie opdoen.”

1.3 Mantelzorg in cijfers

Eén op de drie Nederlanders (16 jaar en ouder) gaf in 2016 mantelzorg. Dat zijn samen zo’n 4,4 miljoen mantelzorgers. 750.000 van die mantelzorgers geven zowel langdurig (langer dan 3 maanden) als intensief (meer dan 8 uur per week) hulp. Bijna 9 procent van de mantelzorgers voelt zich zwaarbelast met deze zorg. Vijf op de zes mantelzorgers genieten wél van de leuke momenten bij het zorgen. Binnen werkend Nederland combineert één op de vier werknemers betaald werk met mantelzorg.

1.4 Mantelzorg in coronatijd

In deze tijd, van een beperkte (en eerder een volledige) lockdown, neemt de druk op mantelzorgers toe. Er is echter nog geen landelijk onderzoek waarin dit is onderbouwd. Er zijn een aantal evidente negatieve effecten van de coronacrisis:

1. Er is afname van reguliere zorg (thuiszorg, huisartszorg, dagbesteding).
2. Door de sociale lockdown zijn er minder mogelijkheden om er even uit te gaan of te ontspannen.
3. Het coronavirus zorgt voor veel vragen, onzekerheden en angsten.
4. De eenzaamheid neemt toe door de lockdown.

Veel concrete antwoorden op vragen zijn te vinden op: <https://www.mantelzorg.nl/mantelzorg-en-het-coronavirus>. Duidelijk is dat de informatievoorziening aan en ondersteuning van mantelzorgers nog belangrijker zijn geworden. Bovendien vraagt de lockdown ook om meer maatwerk, meer flexibiliteit en meer (online) individueel contact (i.p.v. in groepen).

1.5 De mantelzorger en zijn of haar omgeving

Deze paragraaf is de analyse van de mantelzorger in zijn of haar omgeving. Sport en werk zijn belangrijke thema’s, die we hier kort uitlichten.

Sport

Mantelzorgers zijn goud waard voor anderen, maar ook hun eigen vitaliteit is belangrijk. Mensen die voldoende bewegen en sporten hebben minder gezondheidsklachten en het verbetert hun kwaliteit van leven. Mantelzorgers zorgen intensief en langdurig voor een naaste. Zij doen dit met liefde, maar leveren veel in aan sociale contacten. Sporten bij een vereniging schiet er al gauw bij in, want dat kost te veel tijd. Hier is het ook weer zoeken naar balans; en die is voor iedereen verschillend. Het is van belang om sporten te blijven stimuleren voor mantelzorgers en na te gaan wat mogelijkheden zijn om te sporten om de mantelzorger te ontlasten. Het onderhouden van het netwerk van maatschappelijke organisaties en sportverenigingen is een belangrijk thema om dit te realiseren. Dit thema is daarom opgenomen in de aanbeveling om het netwerk voort te zetten.

Werk

Eén op de vier mensen werkt naast zijn of haar zorgtaken. Deze zorgtaken zijn voor sommigen prima te combineren, maar helaas niet voor iedereen. Het percentage dat aangeeft zaken lastig te kunnen combineren, stijgt al jaren. Twee derde van de mantelzorgers geeft aan er pas over te praten wanneer ze de twee zaken echt niet meer kunnen combineren. Ze zijn bang dat een signaal hierover van negatieve invloed is op hun loopbaan en ze willen collega’s niet overbelasten. Van die collega’s en leidinggevenden onderschat een derde het aantal mantelzorgers in hun team. Mantelzorgers zijn op de werkvloer deels onzichtbaar. Het risico bestaat dat ze overbelast raken, ziek worden en voor langere tijd uitvallen. Het is van belang om werkgevers te blijven informeren en voor te lichten over mantelzorg en de impact die het kan hebben op de combinatie van zorg thuis en werk. Het onderhouden van het netwerk van maatschappelijke organisaties en ondernemers is een belangrijk thema om dit te realiseren. Dit thema is daarom opgenomen in de aanbeveling

om werkgevers te blijven informeren en te verwijzen naar landelijke bronnen.

1.6 Mantelzorg in Zevenaar

Op 1 januari 2020 telde de gemeente Zevenaar 43.755 inwoners waarvan er 34.438 16 jaar en ouder zijn. Als we de landelijke cijfers lokaal doorberekenen betekent dit dat:

- Er in Zevenaar 11.020 mensen als mantelzorger actief zijn.
- Van die mantelzorgers 9.643 mensen langdurig voor iemand zorgen.
- In de gemeente Zevenaar 1.892 mantelzorgers intensief voor iemand zorgen.
- 947 mantelzorgers zwaarbelast zijn.

Mantelzorg Zevenaar gaat ervan uit, dat net als bij het landelijk gemiddelde, één op de drie inwoners (16 jaar en ouder) mantelzorger is. Niet al deze mantelzorgers zijn geregistreerd bij Mantelzorg Zevenaar, maar een groot aantal wel. Zij deden individueel een beroep op Mantelzorg Zevenaar of namen deel aan de activiteiten. De mantelzorgers in de gemeente Zevenaar dragen samen de mantelzorg voor:

Op basis van literatuuronderzoek zijn de volgende aantallen mantelzorgers in Zevenaar berekend:

- 300 mensen met een vorm van niet aangeboren hersenletsel (NAH).
- 1.300 mensen met psychische en psychiatrische problemen.
- 830 mensen met dementie.
- jongere mantelzorgers verzorgen ruim 1.100 mensen met verschillende beperkingen

Genoemde cijfers komen uit literatuuronderzoek en zijn vertaald naar het actuele inwonersaantal van de gemeente Zevenaar en inwoners die mantelzorg verlenen. De cijfers zullen in de overige hoofdstukken van dit advies opnieuw benoemd worden zonder deze toelichting. In de bijlagen staan de bijbehorende bronnen en rapporten weergegeven.

Het aantal mantelzorgers zal de komende jaren verder toenemen en dat vraagt om ondersteuning van deze mantelzorgers en daar hoort ook respijt zorg bij. Het is van belang voor mantelzorgers dat zij ontlast worden in de dagelijkse zorg. Dit kan door inzet van respijt zorg. Even iemand anders die de zorg overneemt waardoor de mantelzorger kan sporten, uitgaan of een week “er tussen uit kan”.

Respijtzorg in Zevenaar

In november 2019 is door Spectrum Elan een onderzoek gedaan naar Respijtzorg in Krimpregio's, Achterhoek en Liemers. Hierbij is regionaal de respijtzorg onderzocht.

De conclusies uit dit rapport zijn als volgt: De vraag van dé mantelzorger bestaat niet. De meeste mensen herkennen zich niet in de systeemterm mantelzorger. Zij gaan vaak pas keuzes maken op het moment dat de belasting groter wordt dan de draagkracht. Het aanbod van respijtzorg is op orde, maar niet altijd passend of in beeld. Gemeenten staan in de beleving van mantelzorgers op afstand. Vergrijzing, migratie, verdunning en *noaberschap* zijn specifiek voor krimpregio's. Hierdoor zijn er relatief veel oudere zorgvragers. Respijtzorg is wel toegankelijk in krimpregio's, maar met name vervoer van en naar locaties verder weg is belangrijk. Kenmerkend van *noaberschap* is dat mensen naar elkaar omkijken. Ze helpen elkaar waar nodig. De keerzijde is dat mensen niet altijd om hulp durven vragen of de vuile was willen buiten hangen. Hierdoor raken ze geïsoleerd en op zichzelf aangewezen.

Het rapport geeft ook advies op basis van bovenstaande conclusies. Dit zijn algemene adviezen voor de krimpregio's Achterhoek en Liemers.

De adviezen uit het rapport zijn hieronder verkort weergegeven. Hierbij is de volgorde van het Spectrum Rapport aangehouden.

1. Richt beleid in op basis van het verknopen van netwerken rond mantelzorgers en zorgvragers.
2. Versterk welzijnswerk in krimpregio's; juist omdat het informele netwerk sneller afneemt.
3. Train sociale wijkteams, huisartsen en consultatiebureaus in preventief signaleren.
4. Zorg voor voldoende formele ondersteuning, zowel algemene voorziening als zorgvoorziening.
5. Zorg ervoor dat respijtzorgmogelijkheden voor iedereen in de gemeenschap bekend en toegankelijk zijn.
6. Zorg voor meer casemanagers en coaches.
7. Geef voorlichting
8. Maak respijtzorg bereikbaar en zichtbaar voor iedereen.
9. Maak een regionale respijtzorgkaart.

In hoofdstuk 4, bij de tweede aanbeveling onder de kop 'zorg en respijtzorg' zijn de verschillende vormen van respijtzorg in Zevenaar opgenomen, die worden uitgevoerd door Caleidoz en MEE Oost. Daarnaast is recent op de website Mantelzorg Zevenaar een informatief overzicht opgenomen van respijtzorg.

2. Analyse naar groepen mantelzorgers

In dit hoofdstuk omschrijven we de verschillende doelgroepen mantelzorgers en de meer specifieke uitwerkingen van de focusthema's die belangrijk zijn voor deze mantelzorgers: mantelzorgers NAH, mantelzorgers GGZ, mantelzorgers dementie, mantelzorgers voor mensen met een lichamelijke beperking en de jonge mantelzorgers.

Deze analyse betekent niet dat Mantelzorg Zevenaar groepen uitsluit; het is bedoeld om accenten te kunnen leggen en specifieke behoeftes in beeld te brengen. Na iedere analyse volgt een korte aanbeveling specifiek voor deze groep mantelzorgers.

2.1 Mantelzorgers NAH

In Zevenaar kampen ruim 300 mensen met de gevolgen van niet aangeboren hersenletsel.

Wat betekent het zorgen voor de mantelzorger

NAH kan iedereen treffen, van jong tot oud. De gevolgen voor naasten zijn vaak ingrijpend. Een kind dat plotseling constante zorg of toezicht nodig heeft. Een partner die niet meer kan werken. Een partner die je niet meer herkent. Een groot deel van de mantelzorgers die voor mensen met een beroerte (CVA) zorgt is zeer zwaar belast of overbelast. Uit het onderzoek van Anne Visser Meily (revalidatiearts UMCU) bleek dat maar liefst 95 procent van de groep mantelzorgers van mensen met niet aangeboren hersenletsel aangeeft overbelast te zijn. 52 procent van die groep gaf aan zich ongelukkig te voelen. Deze mantelzorgers van mensen met NAH moeten blijvend gevoed worden met (nieuwe) kennis en bij elkaar gebracht worden voor (h)erkenning.

Wat doet Mantelzorg Zevenaar

Het NAH-café en het NAH Brein-café bieden een veilige omgeving. In de Liemers is er een NAH-café uitgevoerd door MEE Oost en het NAH Brein-café uitgevoerd door ervaringsdeskundige vrijwilligers op een locatie van Liemerij. De bezoekers van het NAH-café bespreken waar ze tegenaan lopen en ervaren h(erkenning). De onderwerpen van de themabijeenkomsten worden bepaald in samenspraak met de bezoekers. Onderwerpen als onbegrip, verlies van zelfstandigheid, levensverlies en de niet zichtbare gevolgen van NAH werden besproken. Ook was er aandacht voor jonge mantelzorgers en het wegvallen van sociale contacten. Met elkaar over mantelzorg blijven praten, blijft altijd belangrijk.

Kennis delen is zeker voor mantelzorgers van mensen met NAH van groot belang. 12 personen nemen deel aan de uitgebreide cursus Mantelzorg NAH. In 7 bijeenkomsten worden verschillende thema's besproken. De kennispartners koppelen daaraan hun expertise en de mantelzorger is daardoor gevoed met nieuwe informatie en inzichten.

Aanbeveling

Het verdient aanbeveling om het NAH café als aanbod van MEE Oost en Caleidoz voort te zetten en het NAH breincafé door vrijwilligers te stimuleren, te ondersteunen en waar nodig te faciliteren.

Belangrijke thema's om te bespreken zijn dan voor deze doelgroep:

1. Kennis van en omgang met de doelgroep (NAH).
2. Het combineren van zorgtaken met werk.
3. Combinatie van opvoedtaken met het mantelzorgen (als je de rol van opvoeder niet meer kunt delen)
4. Sociale contacten en de relationele problemen van de zorggroep.

De coördinator van het NAH-café stemt met de bezoekers af welke onderwerpen onder hen spelen en op de agenda moeten. Deze bijeenkomsten geven de mogelijkheid om aan te sluiten bij de actualiteit en bij persoonlijke ervaringen en verhalen. Beide cafés zijn vooral gericht op mensen met NAH, het is vooral lotgenotencontact.

2.2 Mantelzorgers GGZ

In Zevenaar zorgen gemiddeld elk jaar 1.300 mantelzorgers voor iemand met een psychische aandoening.

Wat betekent het zorgen voor de mantelzorger

Mantelzorgers van mensen met psychische en psychiatrische problemen hebben het vaak dubbel zo zwaar. De beperkingen van de zorgvrager zijn meestal niet zichtbaar voor de buitenwereld en er is meer schaamte en ontkenning dan bij andere beperkingen. Vaak is de beperking levenslang aanwezig met veel ups en downs. Als de beperkingen wel zichtbaar zijn, worden deze mensen vaak niet begrepen, gemeden of uitgesloten.

Steeds meer mensen met een beperking (fysiek en psychisch) wonen sinds een aantal jaren thuis. Onder de term 'personen met verward gedrag' is er via protocollen bij gemeenten, politie en justitie veel aandacht voor de openbare orde. Wat minder aandacht krijgt, is de situatie binnenshuis: de situatie waar de mantelzorg onderdeel van is en mee te maken krijgt. Door mantelzorgers meer te betrekken in het zorgproces kan juist en tijdiger gesignaleerd worden of tijdig ondervonden worden dat mantelzorgers onderdeel zijn van de problematiek.

Deze mantelzorgers van mensen met psychische en psychiatrische problemen moeten zichtbaar worden en blijven en weten dat ze terug kunnen vallen op bijvoorbeeld respijtzorg.

Wat doet Mantelzorg Zevenaar

Mantelzorgers van mensen met psychische of sociale problemen kunnen bij Mantelzorg Zevenaar terecht voor onafhankelijke cliëntondersteuning. Mantelzorg Zevenaar heeft daarnaast in het afgelopen jaar gestreefd naar een overzicht van de hulp en ondersteuning binnen de gemeente Zevenaar om deze groep zo goed mogelijk te helpen.

Door het bezuinigen op en daarmee wegvallen van de opgeleide vrijwilligers binnen de GGZ staat de mantelzorger er nóg vaker alleen voor. Met focus- en klankbordgroepen is ingespeeld op dit gevoel van overbelasting, onmacht of eenzaamheid. Voor de GGZ doelgroep is GGNet partner in de klankbordgroep.

In Zevenaar hebben in 2019-2020 drie groepen vrijwilligers de training Mental Health First Aid gevolgd (EHBO bij psychische klachten). Dit is betaald met subsidie van ZonMw. Deze subsidie is gezamenlijk aangevraagd door de gemeente en Caleidoz. Deze trainingen sluiten aan bij het belang van kennis en training bij vrijwilligers.

Aanbeveling

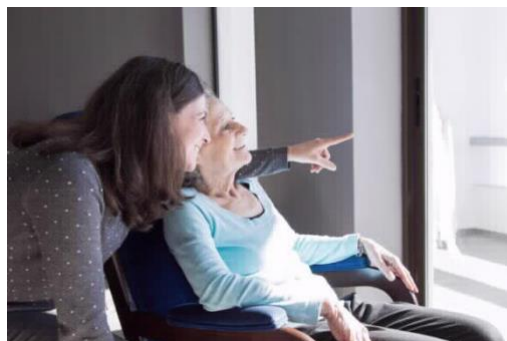
In het eerder aangehaalde rapport van Spectrum Elan over Respijtzorg in krimpregio's Achterhoek en Liemers is ook het belang genoemd om te werken aan een gevarieerder aanbod. Zeker voor de mantelzorgers van mensen met een psychische aandoening is dit van groot belang. Een tweede aanbeveling voor deze doelgroep is de specifieke kennis van de mantelzorger te vergroten en de kennis van vrijwilligers te specialiseren. Dit gaat om de kennis over ziektebeelden, eerste hulp in crisissituaties en kennis over omgaan met gedragsveranderingen of bijvoorbeeld verslaving. In de aanbeveling komt training en opleiding van ervaringsdeskundige vrijwilligers daarom terug.

2.3 Mantelzorgers dementie

In 2020 waren er volgens de berekeningen van ABF Research in opdracht van Alzheimer Nederland 830 personen met dementie in Zevenaar. Dit loopt naar verwachting in 2025 op naar 1.000 personen.

Wat betekent het zorgen voor deze mantelzorgers

Veel mantelzorgers van mensen met dementie hebben hun handen vol aan de zorg voor hun naaste. De mantelzorg is intensief. Eén op de acht mantelzorgers die zorgt, voelt zich dan ook overbelast. De sociale contacten

van deze mantelzorgers verwateren. Zeker als mantelzorgers (vaak partners) samenwonen met de persoon met dementie. Eenzaamheid komt onder deze mantelzorgers twee keer zo vaak voor als onder de rest van de bevolking.

Het afscheid nemen en rouwen van een naaste met dementie begint voor de mantelzorger al voordat zij/hij de naaste verliest aan de dood. De persoon met dementie gaat steeds meer veranderen en het is moeilijker om contact te krijgen. De mantelzorger ervaart hierdoor verschillende vormen van verlies van onder andere vertrouwde rolpatronen, sociale contacten, wederkerigheid, gelijkwaardigheid en de veranderingen in het gedrag van de naaste. Zelfmanagement is belangrijk voor deze mantelzorgers om bijvoorbeeld zo adequaat mogelijk om te gaan met verandering in gedrag.

De mantelzorgers van mensen met dementie moeten gehoord worden en praktisch zo goed en efficiënt mogelijk worden bediend. Dit is relevant voor dag invulling en ondersteuning thuis in de niet-pluis-fase en de fase waarin mensen met dementie nog veelal thuis wonen. En deze is relevant in een latere fase als meer (medische) zorg en afstemming over zorg en welzijn nodig zijn. Het is voor mantelzorger bovendien belangrijk om in geval van crisis(opname) de mantelzorger goed te kunnen doorverwijzen en te helpen. De nieuwe Wet Zorg en Dwang is van toepassing en vraagt ook nog veel uitleg. Het uitgangspunt van de nieuwe wet is 'Nee, tenzij'. Dat betekent dat vrijheidsbeperking of onvrijwillige zorg in principe niet mag worden toegepast, tenzij er sprake is van ernstig nadeel voor de cliënt of zijn omgeving.

Wat doet Mantelzorg Zevenaar

Door de samenwerking met de ketenzorg dementie in Zevenaar verwijst men wederzijds door. Mantelzorg Zevenaar zoomde het afgelopen jaar in op respijtzorg en de onafhankelijke en individuele cliëntondersteuning voor de mantelzorger om het zelfmanagement te bevorderen.

In november 2019 was de voorstelling Dag Mama! in het Musiater. Er waren in totaal 430 bezoekers: vrijwilligers, mantelzorgers, wijkverpleegkundigen, sociaal werkers en casemanagers dementie. De voorstelling maakte veel los bij de bezoekers. Het eerste deel van de voorstelling toonde een muzikaal theaterspel met aangrijpende dialogen die de toeschouwers meetrokken in alle emoties die komen kijken bij het omgaan met dementie. De levensechte scènes hielden een spiegel voor: wat zou ik doen in deze situatie? Deze voorstelling werd mede mogelijk gemaakt door de partners: Mantelzorg Zevenaar, Rabobank Arnhem en Liemers, Alzheimer Nederland, Keten Dementie De Liemers en Liemers Kunst- en Cultuurpact.

Aanbeveling

Het blijft belangrijk om kennis van deze specifieke doelgroep te vergroten en om lotgenoten samen te brengen. Binnen die lotgenotengroep is er dan de zo benodigde aandacht voor alle verliezen voor de mantelzorger en het verliezen van sociale contacten. Er is bovendien een nieuwe Dementie Standaard. Deze geeft inzicht in welke zorg en begeleiding mensen mogen verwachten. Het kan helpen als mantelzorgers of familieleden van iemand met dementie deze informatie ook hebben. De informatie op de website van Alzheimer Nederland en Keten Dementie De Liemers zijn altijd up-to-date. Een belangrijke aanbeveling blijft ook voor deze doelgroep om aandacht te houden voor de juiste verwijzing van mantelzorgers en mensen met dementie; dé mantelzorger bestaat niet.

2.4 Mantelzorgers voor mensen met een lichamelijke beperking (somatiek)

In Zevenaar uitgaande van het landelijk cijfer kom je uit op ongeveer 120 mantelzorgers die zorgen voor mensen met een lichamelijke beperking (exclusief chronisch zieken).

In Nederland heeft 11 procent van de volwassenen tot 80 jaar één of meer matige of ernstige lichamelijke beperkingen (CBS, Gezondheidsenquête 2015-2017). Somatisch betekend letterlijk lichamenlijk. Het is het tegenovergestelde van psychisch. Somatische klachten zijn dus lichamelijke klachten.

Wat betekent het zorgen voor deze mantelzorgers

Mensen met een lichamelijke beperking hebben hulp nodig bij het vinden van de juiste aanpassingen bij vervoer en wonen. Hulp bij ADL (algemene dagelijkse levensverrichtingen). Omgaan met de beperking en het verlies van sociale contacten en intimiteit en seksualiteit. Herkenning en erkenning van de beperking.

Wat betekent het zorgen voor de mantelzorger

- begeleiding
- toezicht en gezelschap houden
- hulp bij dagelijkse activiteiten zoals het huishouden en de administratie (financiën)
- hulp bij persoonlijke verzorging, zoals aankleden
- vervoer naar ziekenhuis en arts
- Uitzoeken en regelen van de juiste voorzieningen

Wat doet Mantelzorg Zevenaar

Mensen met vragen omtrent mantelzorg kunnen bij Mantelzorg Zevenaar terecht voor onafhankelijke cliëntondersteuning met al hun vragen. Dat betekent zij ondersteuning kunnen krijgen bij de zoektocht naar passende zorg en ondersteuning. De Mantelzorger die behoefte heeft aan informatie over respijtzorg kan ook terecht op de website van Mantelzorg Zevenaar en kan hier een overzicht van respijtzorg vinden. Mantelzorg Zevenaar geeft daarnaast voorlichting over Wlz/Wmo-voorzieningen en PGB door middel van informatieavonden. Er zijn staan apps op de website van Mantelzorg Zevenaar die ondersteunend kunnen zijn bij het organiseren van de zorg.

Aanbeveling

De aanbevelingen voor mantelzorg voor mensen met een lichamelijke beperking lijken veel op eerdergenoemde aanbevelingen, zoals het mantelzorg café en beschikbaarheid van apps voor advies en informatie. Voor deze groep is het geven van voorlichting diverse onderwerpen belangrijk (accepteren beperking, omgaan met intimiteit en seksualiteit, regelen van vervoer- en woonvoorzieningen). Ook is het belangrijk dat er inzicht is en overzicht voor de beschikbare tijdelijke en flexibele respijtzorg. Dit overzicht wordt momenteel gemaakt en aangevuld door de werkgroep Dagbesteding van de keten Dementie De Liemers en is nog niet beschikbaar.

2.5 Jonge mantelzorgers

In Zevenaar krijgen jaarlijks gemiddeld 1.100 jonge mensen te maken met mantelzorgtaken.

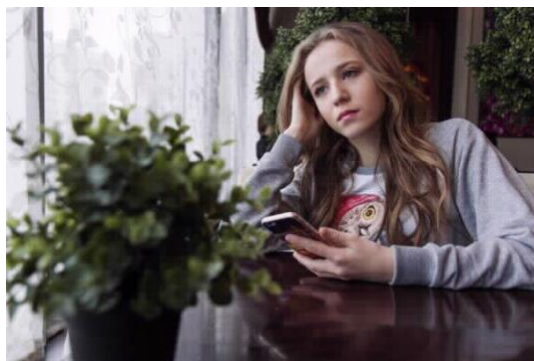
Wat betekent het zorgen voor deze mantelzorgers

Jonge mantelzorgers groeien op met een zieke ouder, broer/zus of een intensief zorgbehoevende zieke opa of oma in de directe omgeving. Er kan sprake zijn van een lichamelijke ziekte of handicap, een psychische ziekte of verslavingsproblematiek. Opgroeien met zorgen kan zwaar zijn. Jonge mantelzorgers hebben in vergelijking tot leeftijdsgenoten meer gezondheids- en psychische klachten.

Zorgende jongeren ervaren vermoeidheid, stress, concentratieproblemen of een slaapttekort door hun thuissituatie. Jonge mantelzorgers maken meer gebruik van professionele hulp, zoals psychische hulp. Deze jonge mantelzorgers in de gemeente Zevenaar zouden altijd ergens terecht moeten kunnen om te praten over hun rol. Zij moeten weten dat ze ook hun eigen zorgen en uitdagingen bespreekbaar mogen maken.

Wat doet Mantelzorg Zevenaar

In vijf georganiseerde bijeenkomsten heeft een consulent van MEE Oost belangrijke thema's aangekaart. De te bespreken thema's zijn door de groep zelf gevormd. Zo is er dieper ingegaan op de onmacht, weinig erkenning op school, het zorgen maken om de ander en het altijd maar rekening houden met de ander. Ook kwamen thema's als moeite met concentreren, het grote verantwoordelijkheidsgevoel en het gelden van andere regels van een broer of zus aan bod. Jongeren gaven aan lotgenoten te zoeken en te willen praten. In de Brussengroep werden zes jongeren begeleid bij hun persoonlijke, maar vaak ook collectieve uitdagingen. Vanuit deze Brussengroep is met de begeleiding van MEE Oost een lotgenotengroep opgezet die zelfstandig als groep verder gaat.

In de Week van de Jonge Mantelzorger zijn twee workshops graffiti en een filmavond georganiseerd. Door het gebrek aan aanmeldingen vonden de activiteiten niet plaats. Toch geven jongeren aan juist op een leuke wijze samen te willen komen met andere jonge mantelzorgers. De aanpak zal komend jaar daarom worden aangepast. Caleidoz ondervond recentelijk dat jongeren niet als mantelzorger willen worden aangesproken. In de communicatie vervalt de term jonge mantelzorger, omdat jongeren zich 'gewoon' mantelzorger voelen en dat ook zijn. Het blijkt effectief om de communicatie op jongeren algemeen te richten en daarvoor de algemene communicatiekanalen van de jongeren te kiezen.

Netwerkgesprekken met basis- en middelbare scholen vergroten de aansluiting op deze wereld en de zichtbaarheid van de jonge mantelzorgers. Met deze scholen wordt ook contact gezocht om weer een nieuwe Brussengroep op te starten. Een Brussengroep is een groep leeftijdsgenoten van kinderen met een broer of zus met een beperking. In samenwerking met SIZ Twente zou afgelopen mei de methode JMZ GO starten in de gemeente Zevenaar. JMZ GO is een methode om jonge mantelzorgers te bereiken. Vanwege de coronamaatregelen is de methode niet gestart. Op dit moment kan SIZ nog niet aangeven wanneer deze methode wel gestart zal worden.

Aanbeveling

De activiteiten zullen voor deze specifieke doelgroep het komende jaar nog meer moeten aansluiten op de specifiek doelgroep kenmerkende behoeften van deze groep. Zo willen de jonge mantelzorgers begrip, maar geen medelijden, (h)erkenning en willen ze ontlast worden. Niet alleen door het overnemen van zijn of haar taken, maar ook door hun netwerk te vergroten.

3. Evaluatie Mantelzorg Zevenaar

In dit hoofdstuk worden de oorspronkelijke doelstellingen van Mantelzorg Zevenaar beschreven en geëvalueerd op basis van deskresearch. Voor dit hoofdstuk is de businesscase Mantelzorg Zevenaar gebruikt en de tussenevaluatie van Mantelzorg Zevenaar uit mei 2019. Beide documenten zijn geschreven door Spectrum Elan in afstemming met de Stuurgroep van Mantelzorg Zevenaar. Dit hoofdstuk eindigt met conclusies en aanbevelingen. In deze conclusies wordt uitgegaan van het raadsbesluit om Mantelzorg Zevenaar als fysiek knooppunt te stoppen.

3.1 Businesscase Mantelzorg Zevenaar

In de businesscase Mantelzorg Zevenaar staat een aantal doelstellingen:

1. Zevenaar wil veel meer mantelzorgers bereiken en ze beter ondersteunen dan nu.
2. Mantelzorg Zevenaar ondersteunt en ontzorgt netwerkpartners én mantelzorgers.
3. Netwerkcoördinator en Mantelzorgcoach werken samen als een team.
4. Stuurgroep faciliteert en beheert de budgetten.
5. Klankbordgroep geeft gevraagd en ongevraagd advies.

De gemeente Zevenaar wil het project Jonge mantelzorgers uitbouwen tot een knooppunt Mantelzorg Zevenaar voor mantelzorgondersteuning, waarin met alle partners in het netwerk van de mantelzorgers wordt afgestemd over hoe zij die mantelzorgers optimaal kunnen helpen en ondersteunen.

Mantelzorg Zevenaar ondersteunt en ontzorgt de netwerkpartners en mantelzorgers zonder geleur en gezeur. Persoonlijk, vlot en adequaat. Dit kan alleen door onderlinge samenwerking met de netwerkpartners waarbij mantelzorgers zich dagelijks bevinden: in de eigen buurt en wijk, op school, op het werk, in zorginstellingen en bij de (sport)verenigingen. Het 'verbinden en in beweging zetten' is de belangrijkste dienst die Mantelzorg Zevenaar levert met als motto: 'zeggen wat je doet of gaat doen en doen wat je zegt'. Concreet betekent dit: trainen, coachen, ondersteuning en activiteiten bieden.

De nieuwe klankbordgroep zal bestaan uit vertegenwoordigers van de netwerkpartners én vertegenwoordigers van mantelzorgers. De laatsten zijn ervaringsdeskundigen die mantelzorger zijn geweest of nog mantelzorger zijn als zij dit kunnen combineren. De klankbordgroep geeft gevraagd en ongevraagd advies aan zowel de stuurgroep als aan het uitvoerend team. Zij worden betrokken bij de ontwikkeling en de voortgang van Mantelzorg Zevenaar.

(Bron: Samenvatting, Businesscase Zevenaar, Spectrum Elan, 16 april 2018)

3.2 Evaluatie Mantelzorg Zevenaar (mei 2019)

Uit de evaluatie blijken de volgende hoofdpunten. Deze zijn niet letterlijk weergegeven, maar samengevat voor deze rapportage.

1. Focus op aanjagen en verbinden blijkt in het begin moeilijker dan gedacht. Er is in de opstartfase uiteraard aandacht gegaan naar het inrichten van een administratiesysteem, het maken van een huisstijl, website en foldermateriaal. Er is een begin gemaakt met toegankelijk en beschikbaar maken van aanbod door de gemeente zelf en door netwerkpartners.
2. Er zijn problemen met het functioneren van de stuurgroep van bestuurders van Gemeente Zevenaar, Caleidoz en MEE Oost. Drie van de vier leden zijn in de looptijd van het project niet meer in functie. Hierdoor is aan de doelstellingen uit de businesscase 1.0 ook nauwelijks invulling gegeven in 2018 met uitzondering in het eerste kwartaal van 2019.
3. Relatiebeheer is de belangrijkste taak van het knooppunt. Er is veel tijd en energie gestoken in het relatiebeheer met de convenant- en netwerkpartners. De inspanningen van de medewerkers van het team zijn met name gericht geweest op het bewust en bekend maken met mantelzorgvraagstukken en onderhouden van de relaties, zodat ondersteuning aan mantelzorgers wordt versterkt en verbeterd.

- Er is samenwerking met het Graafschap College, met GGNet en verschillende andere partijen. Ook met het bewust maken van mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid bij werkgevers is begonnen.
4. Bekendheid moet nog groeien en de duidelijke positionering ook. Uit de evaluatie: “Het mantelzorgknooppunt is volgens velen dan ook ‘van Caleidoz’, en mist daarmee nog de neutrale uitstraling naar inwoners, zoals beoogd was. Dit is mede ontstaan doordat het uitvoerende team het kantoor mag gebruiken van Caleidoz op Steenhuizen. Ook heeft de vorige bestuurder van Caleidoz ruimte in de nieuwsbrief van Caleidoz en de krantenpagina geboden om het knooppunt te promoten. Hiermee is (destijds) het beeld versterkt dat het knooppunt Mantelzorg Zevenaar van Caleidoz zou zijn.” [Ter toelichting: Het steunpunt Mantelzorg Zevenaar was bedoeld als algemene gezamenlijke voorziening en niet als een dienst van een van de partners.]
 5. Er is veel tijd gestoken in het ontsluiten van aanbod van netwerkpartners voor mantelzorgers en dan gaat het onder meer om de Brussen-cursussen (voor broers en zusjes van kinderen met een beperking) en het bekend maken professioneel aanbod van MEE en Caleidoz zelf en de samenwerking met en de ondersteuning door de expertteams van de gemeente Zevenaar.

3.3 Bereik Mantelzorg Zevenaar 2019

Mantelzorg Zevenaar kent een breed en diep bereik bij mantelzorgers en ketenpartners. Het bereik in 2019 is in onderstaande tekening in beeld gebracht.

3.4 Toelichting op het bereik Mantelzorg Zevenaar 2019-2020

Er blijkt dus een breed bereik bij 28 netwerkpartners; een brede communicatie via LinkedIn, website en nieuwsbrieven en er is concrete individuele ondersteuning geleverd aan 140 mantelzorgers. In deze alinea wordt dit bereik toegelicht.

Netwerkpartners

Mantelzorg Zevenaar heeft 28 netwerkpartners bereikt waaronder (sport)verenigingen en 125 bedrijven. Mantelzorg Zevenaar spoort verenigingen aan tot het voeren van een mantelzorgvriendelijk beleid. Geen ingewikkelde regels of voornemens, maar praktische alledaagse oplossingen. Er kwam specifieke aandacht voor de mantelzorger binnen de club. Door beter te weten wat er speelt, kan een club anticiperen op de behoefte en de mantelzorger, ondanks intensieve zorgtaken, actief lid laten blijven. Opzeggen is dan niet nodig. Er bleek behoefte aan meer informatie. Mantelzorg Zevenaar bezocht de clubs en voerde gesprekken over wat mantelzorg inhoudt en wat mantelzorgvriendelijk kan werken. Mantelzorgers binnen clubs werden zichtbaar en verenigingen kregen concrete ideeën om mantelzorgvriendelijker te worden. Op de dag na de Dag van de Mantelzorger werden in 2019 zo'n 10 bedrijven in de gemeente Zevenaar bezocht.

Werkgevers ontvingen een informatiepakket over werk en mantelzorg. In gesprekken werd een eerste aanzet gegeven tot het creëren van bewustwording voor een mantelzorgvriendelijke werkvloer. Hier blijkt dat het thema als belangrijk wordt erkend, maar vervolgstappen lastig zijn. Twee bedrijven implementeerden mantelzorgvriendelijke werkwijzen en ontvingen daarmee de Mantelzorgerkenning.

Communicatie en voorlichting

Van de ruim 11.000 mantelzorgers in Zevenaar worden 2.000 mantelzorgers via de nieuwsbrief bereikt. Ook via de website, Facebook en LinkedIn is er communicatie en voorlichting. In totaal gaat het om ruim 3.300 contacten. Hier zal ook overlap zitten met de ontvangers van de nieuwsbrief. We bereiken via deze kanalen maximaal 30% van de doelgroep. Er is dus nog groei te realiseren in het bereik.

Het aantal bezoekers op de website www.zevenaar.nl/mantelzorg was van juli 2019 t/m 11 oktober 2020:

Maand	2019	2020
Januari	--	61
Februari	--	36
Maart	--	29
April	--	18
Mei	--	15
Juni	--	27
Juli	15	24
Augustus	37	16
September	51	28
Oktober	66	26 (t/m 11 oktober)
November	83	--
December	35	--
Totaal	287	280

Via de website van de gemeente wisten 567 bezoekers Mantelzorg Zevenaar.nl te vinden. Het aantal bezoekers schommelt daar per maand.

Het aantal bezoekers op de website van mantelzorgzevenaar.nl was van 1 juli t/m 31 oktober 2020:

Maand in 2020	Totaal aantal bezoekers	Totaal aantal nieuwe bezoekers	Totaal aantal zoeksessies
Juli	59	59	70
Augustus	61	59	77
September	72	67	109
Oktober	148	137	202
November	--		
December	--		
Totaal	340	322	458

Vanaf 1 juni is de website van Mantelzorg Zevenaar ingericht met een CMS-systeem voor de analyse van bezoekersaantallen. Juni is als startmaand voor het CMW niet meegenomen in deze cijfers. Vanaf juli is zichtbaar dat een groeiend aantal bezoekers de website weet te vinden. Ze vinden de website via de gemeentewebsite en rechtstreeks. Het aantal bezoekers is verdubbeld van september naar oktober 2020. Bovendien zijn er veel nieuwe bezoekers per maand. Het bereik breidt zich snel uit.

De bezoekaantallen op mantelzorgzevenaar.nl zijn substantieel hoger dan de bezoeken aan www.gemeentezevenaar.nl/mantelzorg. Het grootste deel van de bezoekers (75%) bezoekt 1 pagina per bezoek. Ook het aantal nieuwe bezoekers en aantal zoeksessies per maand stijgen snel.

Individuele vragen van mantelzorgers

Via Mantelzorg Zevenaar zijn 140 mantelzorgers te woord gestaan, doorverwezen en geadviseerd. Dit gaat om alle veelvoorkomende vragen over regelingen, overbelasting en over de benodigde zorg en ondersteuning. Ook ontvangen we vragen voor respijtzorg, zodat de mantelzorger ontlast kan worden. En vaak gaat het om een luisterend oor, begrip en aandacht.

Zoals in de Wmo beschreven staat, is de gemeente verantwoordelijk voor het bieden van mantelzorg-ondersteuning aan de mantelzorgers van Wmo- en Zvw-cliënten. Mantelzorgers van cliënten met een Wlz-indicatie worden ondersteund door de instelling waarvan de zorgvrager zorg ontvangt. Wel mogen deze mantelzorgers gebruik maken van de algemene voorzieningen die de gemeente biedt. Als mantelzorgers dusdanig zwaar zijn belast, mogen zij ook zelf ondersteuning aanvragen vanuit de Wmo. In dat geval kunnen ze wel beroep doen op de maatwerkvoorzieningen van de gemeente. Wat gemeenten aanbieden als algemene- of maatwerkvoorziening mogen zij zelf bepalen. Dit betekent dat dit tussen gemeenten kan verschillen (Memorie van toelichting Wlz, 2015).

3.5 Conclusies

De analyse leidt tot de volgende conclusies:

1. Mantelzorg Zevenaar is met goede inhoudelijke intenties gestart. De partners wilden de positieve ervaringen met jonge mantelzorgers gebruiken voor de ondersteuning van alle mantelzorgers in de gemeente Zevenaar.
2. De nadruk is bij Mantelzorg Zevenaar te veel komen te liggen op de organisatievraagstukken en de aansturing. Daar is door de nieuwe bestuurders op ingegrepen. De stuurgroep is verkleind en komt alleen bij elkaar voor bestuurlijke kaders. De werkgroep richt zich op de uitvoering.
3. Mantelzorg Zevenaar als fysiek team of knooppunt is niet noodzakelijk voor betere resultaten.

Wij willen de mantelzorgondersteuning organiseren in bestaande structuren met de bestaande ketenpartners in plaats van met een apart knooppunt.

4. Communicatie en PR hebben nog steeds aandacht nodig. Er is voldoende bereik bij mantelzorgers. Er zijn nu meerdere kanalen. Die worden door mantelzorgers gevonden. En de informatievoorziening moet meer laagdrempelig en duidelijker. De kansen liggen in het beter vindbaar maken van de informatie voor mantelzorgers, ook voor specifieke doelgroepen. Het naar de website en naar elkaar verwijzen, blijft daarbij van belang. Er is nog veel te winnen bij bereik bij jonge mantelzorgers.
5. Uit de analyse over de website, blijkt dat er een snel stijgend aantal bezoekers is op mantelzorgzevenaar.nl. De verbeterde website, wordt goed gevonden. De stijging in het aantal bezoekers is in lijn met het stijgend aantal vragen bij de servicedesk van Caleidoz en de sociaal professionals.
6. Er is een grote groep netwerkpartners en mantelzorgers geïnformeerd en ondersteund. De meerwaarde van specifieke informatie en directe ondersteuning wordt in de doelgroepenanalyse onderbouwd in de aanbevelingen van hoofdstuk 2. De focusgroepen en Participatie Raad Zevenaar benadrukken dat de informatievoorziening meer laagdrempelig en duidelijker moet. Zeker in tijden van corona is deze informatievoorziening en ondersteuning extra van belang. Deze moet gehandhaafd worden in de samenwerking tussen partners.

4. De toekomst van mantelzorg in Zevenaar

In dit hoofdstuk lichten we toe op welke wijze de ondersteuning voor mantelzorg in Zevenaar inhoud en vorm kan krijgen.

4.1 Betrokkenheid en aanbevelingen mantelzorgers

In een speciaal gevormde focus- en klankbordgroep komen vertegenwoordigers van de netwerkpartners en vertegenwoordigers van mantelzorgers samen. Deze vertegenwoordigers zijn mantelzorger geweest of zijn dat nog. De focus- en klankbordgroep geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de stuurgroep en het uitvoerende team. Zij stellen zich op als ‘luis in de pels’, omdat in een afwijkende mening ook wijsheid schuilt en samen een netwerk vergroot kan worden.

Aanbevelingen zijn in hoofdstuk 2 gedaan op basis van de inventarisatie over mantelzorgers breed en specifiek in Zevenaar. De klankbordgroep van Mantelzorg Zevenaar is steeds betrokken geweest bij de plannen. Recent zijn in juni 2020 onlinefocusgroepen gehouden onder mantelzorgers in Zevenaar. En in oktober/november staan nog twee focusgroepen gepland. Hiervoor wordt samengewerkt met MantelzorgNL.

Uitkomst van de focusgroepen over wat mantelzorgers in Zevenaar bezighoudt:

- Moeite hebben met het vinden van balans tussen zorgtaken en eigen welzijn.
- Moeite hebben met het wegvallen van sociale contacten, dagbesteding of hulp (deels door Corona).
- Erkenning willen ervaren als mantelzorger binnen hun werk en omgeving.
- Graag lotgenoten ontmoeten.
- Hun kennis willen vergroten van de doelgroep waarvan zij mantelzorger zijn.
- Meer behoefte hebben aan individuele laagdrempelige ondersteuning (door/in de gemeente).
- Moeten zoeken naar de juiste ondersteuning in de overgangsfase na een ziekenhuisopname of een acute verslechtering van de gezondheid van hun partner/familielid. Hierbij wordt ook belang van de huisarts, de maatschappelijk werker van het ziekenhuis of verpleeghuis genoemd.

In aanvulling op de focusgroepen is een conceptversie van de rapportage besproken met de Participatie Raad Zevenaar. De PRZ legt ook de nadruk op de bereikbaarheid en laagdrempelige toegang. Voor mantelzorgers zijn deze vragen belangrijk: Waar kan ik, zo gemakkelijk mogelijk, terecht en waar kan ik informatie vinden? Om mantelzorgers blijvend te ondersteunen met informatie en advies worden de volgende aanbevelingen verwerkt in onze concrete voorstellen voor uitvoering vanaf 2021.

De concept aanbevelingen zijn in december 2020 aan een kleine online focusgroep van 3 mantelzorgers voorgelegd. Zij herkenden zich in de aanbevelingen. En zij vinden het heel belangrijk dat er aandacht en contact is met een vast aanspreekpunt voor mantelzorgondersteuning in de gemeente.

4.2 Samen sterk voor Mantelzorgers: zeven aanbevelingen

Aanbeveling 1: Passende en flexibele respijtzorg

De verschillende vormen en mogelijkheden voor respijtzorg moeten bij elke mantelzorger bekend zijn. Door middel van voorlichtings-bijeenkomsten, maar ook door hier aandacht voor te vragen. Ook de aanvraag van een PGB is hierbij een mogelijkheid. Het aanbieden van bijvoorbeeld een tijdelijk verblijf bij Liemerijde of een extra etmaal dagbesteding, voor bijvoorbeeld dementerende cliënten, is nodig om mantelzorgers een adempauze te bieden. De nodige actuele kennis van het aanbod voor respijtzorg (met en zonder indicatie) moet hierover aanwezig zijn binnen het expertteam van de gemeente. Aanvragen voor maatwerkvoorzieningen worden daar in behandeling genomen. Daarnaast kan respijtzorg in een nieuwe flexibele vorm worden aangeboden.

Onderstaand een opsomming van al bestaande dienstverlening en vormen van respijtzorg van Caleidoz, GGNet en MEE Oost.

1. Mantelzorgers kunnen worden begeleid door de onafhankelijke cliëntondersteuners van MEE Oost om hun vraag en behoefte naar respijtzorg te verwoorden.
2. Een voorlichting kan mantelzorgers in Zevenaar helpen de wegen te vinden naar de juiste zorg en begeleiding. Caleidoz kan deze organiseren en MEE Oost kan deze inhoudelijk verzorgen.
3. De hulpdienst van Caleidoz kan een ‘maatje of persoonlijke hulp’ voor thuis regelen.
4. Inwoners van Zevenaar, specifiek mantelzorgers, kunnen binnenlopen op de bestaande locaties voor advies, lotgenotencontact of ter ontspanning.
5. Mantelzorgers kunnen voor advies aansluiten bij de Mantelzorg-café's en het NAH-café of een training volgen van GGNet Preventie.
6. Mantelzorgers kunnen hun partner met dementie of NAH laten aansluiten bij de inloop of de huiskamer met professionele begeleiding. Caleidoz organiseert de huiskamer op De Maatjes, de trefpunten in de kleine kernen en de huiskamer Selamat Datang op de Hooge Bongert. De deelnemers betalen voor vervoer en lunch een eigen bijdrage.

Er is behoefte aan laagdrempelige tijdelijke respijtzorg. Mantelzorg NL, Vilans en Movisie noemen dit in de actuele factsheet respijtzorg: respijtzorg light en dagopvang. Door deze vormen van respijtzorg kunnen mantelzorgers hun eigen leven beter in balans houden. Door respijtzorg light en dagopvang kan de mantelzorger zijn of haar eigen hobby, werk of andere taken blijven doen. De focusgroepen, de Participatie Raad Zevenaar en de partners in Keten Dementie De Liemers bevestigen deze aanbeveling. Hiervoor is het van belang formele en informele vormen van ontmoeting en dagopvang in beeld te hebben. Gemeente Zevenaar en Caleidoz zijn in gesprek over de voorliggende voorzieningen, zoals huiskamers, trefpunten (dagbesteding zonder indicatie), en groepsbegeleiding met indicatie stabiel (voorheen: categorie lichte dagbesteding) en indicatie ontwikkeling (voorheen: categorie middelzware dagbesteding).

Aanbeveling 2: Voldoende informatie

Geef voldoende informatie aan mantelzorgers. Regel dit centraal en zorg voor de juiste verwijzing. Wij stellen voor om de informatievoorziening en eerste ondersteuning en advisering, gezien de huidige positie en ervaring, bij Caleidoz te blijven beleggen.

Goede en laagdrempelige telefonisch toegang

De algemene bereikbaarheid wordt door Caleidoz opgenomen binnen de algemene prestaties. Wij staan alle inwoners van Zevenaar, inclusief mantelzorgers, te woord om hen aandacht te geven, te adviseren en door te verwijzen. Telefonisch kan dit door middel van het algemene nummer van Caleidoz. De (al bestaande) servicedesk kan een luisterend oor bieden, doorvragen, helpen bij het inschrijven voor cursussen/activiteiten en doorverwijzen naar bijvoorbeeld het expertteam. Bij algemene vragen kan ook naar dit nummer worden

verwezen door de gemeente via het KCC Zorg of door de expertteams sociaal domein. Onze aanbeveling is om voor algemene informatie naar de landelijke website www.mantelzorg.nl en de mantelzorglijn te verwijzen. Dit zijn beschikbare professionele kanalen.

Goede en laagdrempelige digitale toegang

Uit de doelgroep analyse en de analyse van Mantelzorg Zevenaar blijkt het steeds weer: communicatie vraagt om doorlopende aandacht. Mantelzorg lijkt vanzelfsprekend, maar dat is het niet. Vaak zijn er vragen en is er behoefte aan informatie; zeker in deze tijden met wisselende corona-maatregelen en minder reguliere thuiszorg en dagbesteding. Het is van belang dat er een website is waar deze informatie is verzameld. Over de activiteiten voor mantelzorgers (zoals respijtzorg, de Dag van de Mantelzorger of een NAH-café) kan dan actief gecommuniceerd worden. Zowel MEE Oost, Caleidoz, GGNet als de Gemeente Zevenaar kunnen hier voldoende aandacht aan geven via hun eigen website en publicatie uitingen. Op de website moet actuele informatie te vinden zijn over respijtzorg, het zorgaanbod en over activiteiten voor mantelzorgers. Ook werkgevers en netwerkpartners moeten informatie kunnen vinden en advies kunnen inwinnen. Geadviseerd wordt om voorlichting te geven over de vormen van respijtzorg en toe te lichten hoe respijtzorg gefinancierd kan worden via bijvoorbeeld Wmo en de Wlz. Eind 2020 is deze informatie overzichtelijk op de website van Mantelzorg Zevenaar geplaatst.

De aanbeveling is om de toegang voor inwoners samen te voegen of te integreren. Dit sluit aan bij de ambitie van de gemeente om één platform/portaal voor het sociaal domein te maken. In deze overgangsperiode is het verstandig om www.mantelzorgzevenaar.nl als ingang te behouden. De webpagina www.zevenaar.nl/mantelzorg blijft dan ook vooralsnog voor toeleiding naar deze website zorgen. De redenen hiervoor zijn in deze rapportage aan de orde gekomen. Het is een onafhankelijke website; niet gelinkt aan 1 aanbieder. Het is een algemene gemakkelijke naam voor een website. Deze kan ook makkelijk gevonden worden. 2. De huidige bezoekersaantallen stijgen snel; de ingang wordt gevonden. Er is afgelopen jaren al geïnvesteerd in een vernieuwde website; dit werpt zijn vruchten af. Tot slot: er is een directe koppeling met MantelzorgNL; hierdoor is er een directe koppeling naar de belangrijkste informatie. Dat voorkomt dubbel werk.

Het advies is om (in een overgangsperiode van een half jaar) het beheer van deze website te beleggen bij de servicedesk van Caleidoz, zodat de informatie actueel is en aansluit bij het aanbod. Caleidoz doet, separaat van de reguliere prestatieafspraken, een subsidieaanvraag voor het behoud van de gerichte en laagdrempelige communicatie en het beheer van de onlinekanalen, zoals websites en links met andere organisaties.

Gebruik van ondersteunende apps

Aanvullend aan effectieve en laagdrempelige communicatie is het gebruik van ondersteunende middelen, zoals apps. Informeer mantelzorgers hierover. Er zijn apps die mantelzorgers op verschillende manieren ontlasten, maar hoe weet je welke apps je verder helpen? Welke apps écht werken en gebruiksvriendelijk zijn, worden nu getest door enkele mantelzorgers. We adviseren gericht over de beschikbare en nieuwe apps. Een gratis app is bijvoorbeeld de familieagenda fello. Voor het gemakkelijk regelen van bezoek of het delen van onderzoeksuitslagen eenvoudig inrichten. De mantelzorger helpen we op weg in het gebruik hiervan. Gebruik van de apps is onderdeel van het communicatiebeleid.

Aanbeveling 3: Passende individuele ondersteuning

Zorg voor mantelzorgondersteuning. Zet de beschikbare onafhankelijke ondersteuning in en behoud de individuele preventieve mantelzorgondersteuning.

Onafhankelijke cliëntondersteuning

Cliënten en hun mantelzorgers hebben behoefte aan iemand die meedenkt over dat wat bij ze speelt. De verwachting is dat de behoefte aan individuele ondersteuning gelijk blijft aan andere jaren. De ondersteuner kijkt naar de brede behoefte van de cliënt en ondersteunt bij gesprekken met zorgaanbieders. Bij de onafhankelijke cliëntondersteuning (uitgevoerd door MEE Oost) kunnen ook mantelzorgers terecht met alle vragen in hun zoektocht naar passende zorg. Het benodigde budget is onderdeel van de (lopende) afspraken over Wmo-dienstverlening door MEE Oost in Zevenaar in 2021.

Individuele preventieve mantelzorgondersteuning

Er zijn mantelzorgers die overbelasting ervaren of dreigen overbelast te raken. Dit is 17% van de mantelzorgers. Zo'n 9% van de mantelzorgers voelt zich op dit moment al overbelast. Van de 140 directe contacten in 2019 voelen ongeveer 23 mantelzorgers zich zwaar tot te zwaar belast. Daarvan voelen zich ongeveer 13 mantelzorgers te zeer belast. Binnen Mantelzorg Zevenaar worden deze mantelzorgers actief gevolgd en benaderd. Zij kunnen vaker terugbellen en er is direct contact met een sociaal werker/mantelzorgcoach. Hiervoor is geen beschikking nodig. Het een laagdrempelige en toegankelijke manier van hulp en ondersteuning.

Ons advies is om voor een groep van 15-20 mantelzorgers deze vorm van preventieve individuele mantelzorgondersteuning te organiseren. Dit is een dienst binnen Mantelzorg Zevenaar die heel belangrijk is om overbelasting en een burn-out te voorkomen. Met het voorkomen van overbelasting, wordt vaak een beroep op de zwaardere Wmo-zorg of dienstverlening uitgesteld of voorkomen. Wij zien op dit moment dat er door de coronasituatie meer aanvragen zijn van mantelzorgers voor bezoek en opvang aan huis (Bezoek en Opvang Service, BOS-project). Caleidoz kan deze individuele preventieve mantelzorgondersteuning vormgeven. De servicedesk van Caleidoz is de eerste toegang. Als het nodig is gaat een sociaal werker individueel aan de slag om voor een mantelzorger en zijn of haar partner/familielid andere ondersteuning of een maatje te regelen.

Aanbeveling 4: Behoud van collectieve activiteiten

Behoud de bestaande collectieve activiteiten. Organiseer ook een algemeen Mantelzorg-café. Pas deze activiteiten aan rondom de coronamaatregelen.

Belang van een specifiek en flexibel aanbod.

Geadviseerd wordt door te gaan met het organiseren van collectieve activiteiten voor de doelgroepen en hun mantelzorgers. Het biedt ruimte om 'lotgenoten' te ontmoeten. Ook wordt er tijdens deze activiteiten informatie en advies gedeeld. Voorbeelden hiervan zijn de cursussen voor vrijwilligers, NAH-café's en Mantelzorg-café's. MEE Oost en Caleidoz voeren dit samen uit op basis van de vraag en met inzet van ervaringsdeskundigen; dit binnen gemaakte prestatieafspraken.

Ook jonge mantelzorgers worden collectief ondersteund net als mantelzorgers van mensen met NAH. De individuele ondersteuning wordt voortgezet op een kosten efficiënte wijze door opgeleide, vrijwillige mantelzorgervaringsdeskundigen die vanuit hun achtergrond als mantelzorger andere mantelzorgers kunnen begrijpen en ondersteunen. Voor jeugd is de aanbeveling om de Brussengroepen en JMZ-GO voor jonge mantelzorgers voor te zetten. Deze worden nu georganiseerd en inhoudelijk ingevuld door MEE Oost uit de reguliere jaarlijkse toegekende middelen. Wellicht zijn de eerdergenoemde apps ook goed te gebruiken en kunnen apps op een andere manier het collectief, en daarbinnen specifieke doelgroepen, helpen.

Aanbeveling 5: Training en inzet mantelzorgervaringsdeskundige

Mantelzorgers helpen Mantelzorgers. Train mantelzorgers tot ervaringsdeskundigen.

Mantelzorgervaringsdeskundigen gebruiken dat wat zij leerden als mantelzorger om andere mantelzorgers te ondersteunen. Deze mantelzorgers begrijpen, (h)erkennen, bieden tips vanuit hun eigen ervaring of verwijzen door. Mantelzorgervaringsdeskundigen zijn van grote waarde. Met het opleiden en inzetten van deze groep deskundigen wordt de doelgroep in meerdere ondersteuningsvragen tegemoetgekomen. De eerste training is gestart in 2020 uit bestaand budget. Ook in 2021 is hier budget voor nodig. Dit is onderdeel van het gesprek over Wmo-dienstverlening door MEE Oost in Zevenaar in 2021.

Aanbeveling 6: Aandacht op de Dag van de Mantelzorger

Besteed aandacht aan (de Dag van) de Mantelzorger; benut met alle partners samen het moment.

Mantelzorg is niet vanzelfsprekend. Op de Dag van de Mantelzorger hebben we aandacht voor mensen die zorgen voor een ander en vragen we aandacht voor deze groep om daarmee mantelzorg meer zichtbaar te maken. De vorm waarin dit gebeurt, ligt niet vast. Een brede vorm van publiciteit is hierbij van groot belang. Er zijn talloze manieren om informatie te delen en ook aan te sluiten bij landelijke initiatieven. Dit initiatief kan belegd worden bij de afdeling communicatie van de gemeente of bij een ketenpartner. Hierbij kunnen de PRZ, de klankbordgroep Mantelzorg Zevenaar en actieve vrijwilligers betrokken worden.

In de reguliere prestatieafspraken van Caleidoz is het organiseren van een attentie voor mantelzorgers opgenomen. Deze wordt gedaan uit naam van Caleidoz en de Gemeente Zevenaar. Vrijwilligers en betrokken inwoners reiken de attentie uit. Deze attentie kan in 2021 op de Dag van de Mantelzorger worden uitgereikt. Nu gebeurt dat later, in december. De attentie kan bovendien gekoppeld worden aan een inspirerende dag met activiteiten, informatie en advies voor mantelzorgers. Dit is (kosten)effectief door aan te sluiten bij landelijke programma's en deze lokaal beschikbaar en op maat te maken.

Aanbeveling 7: Behoud van een goed netwerk

Organiseer ieder kwartaal een netwerkoeverleg. Deel de benodigde informatie en versterk het netwerk voor mantelzorgondersteuning

Relatie en samenwerking blijft speerpunt

Ketenpartners (Expertteams van de gemeente Zevenaar, Caleidoz, MEE Oost, GGNet/GGNet Preventie, Keten Dementie De Liemers, etc.) informeren elkaar over hun aanbod en werkwijze. Iedere organisatie benoemt een contactpersoon Mantelzorg. Als duidelijk is welke functionaris het aandachtsgebied mantelzorg heeft, dan is de samenwerking geborgd. Deze contactpersonen zijn voor collega's de eerste vraagbaak als het gaat om mantelzorg en verwijzen zo nodig door. Doel is dat er expertise is bij de partners en dat deze experts concreet afstemmen over activiteiten (geen stuurgroep, maar uitvoerend). Diegene, verantwoordelijk voor communicatie, sluit aan en zorgt ervoor dat de activiteiten bekend gemaakt worden.

Beleg het penvoerderschap van dit ketenoverleg bij een ketenpartner. De penvoerder zorgt voor coördinatie en verslaglegging. De penvoerder is voor de gemeente het aanspreekpunt voor de samenwerking tussen partners. Caleidoz doet, separaat van de reguliere prestatieafspraken, een (beperkte) aanvullende subsidieaanvraag voor deze werkzaamheden. Vanuit dit penvoerderschap zouden ook aanvullende andere subsidies (bij regionale of landelijke fondsen) kunnen worden aangevraagd.

4.3. Overzicht van activiteiten voor mantelzorgers

Hieronder in de tabel leest u een overzicht van de huidige en toekomstige groepsactiviteiten.

Activiteit	Situatie in 2020	Aantal deelnemers	Voorstel voor 2021	Bijzonderheden
Focusgroep <i>Handhaven van bestaande activiteit</i>	4 x per jaar (Team Mantelzorg Zevenaar)	2 groepen van 4 deelnemers (juni 2020); 1 groep van 3 deelnemers (december 2021)	(online) focusgroep wordt 2 keer per jaar georganiseerd.	Focusgroep bestaat uit mantelzorgers. Aanvullend aan landelijk onderzoek en aan breed Caleidoz onderzoek onder alle inwoners/mantelzorgers en vrijwilligers.
Huiskamers en Trefpunten van Caleidoz <i>Bestaande activiteit, in ontwikkeling.</i>	Huiskamer (2 x p.w. op De Maatjes en Hooge Bongert) en Trefpunten in de kleine kernen in Zevenaar Zuid.	Zeet divers. Sluiting in 1 ^e lockdown. Nu zoveel als mogelijk open.	Uitbreiding van het aantal huiskamers en trefpunten. De Maatjes per november met 1 dag uitgebreid.	Voor uitbreiding is overleg gestart met partners om samen te werken. (Welcomhuis, Keten Dementie De Liemers, buurt/wijkcentra, (sport) Verenigingen). Doorontwikkeling i.s.m. gemeente.
Mantelzorg Café <i>Nieuwe activiteit</i>	Nieuw in december 2020.	N.v.t.	6 x per jaar (Caleidoz)	Laagdrempelige activiteit voor onderling contact en een directe link met de mantelzorgcoach van Caleidoz.
NAH Café <i>Handhaven van bestaande activiteit</i>	6 x per jaar (MEE/Caleidoz)	Nog invullen	6 x per jaar (MEE/Caleidoz)	Inhoudelijke training door een professional. Gericht op kennisoverdracht.
NAH Brein Café <i>Handhaven van bestaande activiteit</i>	Normaal iedere maand, door Corona andere vorm	30 vaste bezoekers	Handhaven van bestaande activiteit: 12 x per jaar.	In Corona tijd telefonisch contact. Vrijwilligers doen zelf belrondejes. I.s.m. Braamhuis ook Huiskamer-gesprekken (4-6 pers.) in 2021.
Brussengroep <i>Handhaven van bestaande activiteit</i>	8 tot 10 x per jaar (MEE/Caleidoz)	Nog invullen	8 tot 10 x per jaar (MEE/Caleidoz)	Er is ook verbinding met cursus en trainingsaanbod van GGNet. www.ggnet.nl/cursussen
Trainingen en Cursussen <i>Nieuw invulling op basis van behoeften</i>	Cursus NAH, 7 bijeenkomsten	12 dln.	Nog bepalen	Onderzoek de behoefte i.s.m. NAH Breincafé
Vrijwilligers Training MHFA (Eerste Hulp bij psychische aandoeningen) <i>Activiteit, loopt door in 2021.</i>	5 groepen, 4 dagdelen (Lobith, Hooge Bongert, Volksuniversiteit, online, najaar 2020) (Caleidoz & Twomorrow)	25 dln. En 18 inschrijvingen voor (online) trainingen in november 2020.	Nog geen nieuwe activiteiten gepland.	Onderzoek de behoefte aan training van vrijwilligers voor omgaan met GGZ-problematiek. <i>Activiteit stopt. Mogelijk nieuwe fondsen aanvragen.</i> <i>Voor mantelzorgers zijn er cursussen van GGNet. www.ggnet.nl/cursussen</i>

Autisme Café en/of Training (Sociale Vaardigheden) <i>Nieuwe activiteit</i>	--	--	Nieuw, voor Jonge mantelzorgers	Start met organisatie van een gerichte klankbordgroep en bespreek daar de behoeften. Ervaring bij de dag van de jonge mantelzorger in 2019 leert dat met jonge mantelzorgers vraag en aanbod heel precies moeten aansluiten. Zij zijn niet geneigd uit eigen initiatief naar een groepsbijeenkomst te komen. School en jongerenwerk hebben hier een belangrijke rol.
Training Mantelzorg ervaringsdeskundigen <i>Nieuwe activiteit, die doorloopt in 2021.</i>	1 trainingsgroep SIZ Twente	Start nog	Training door laten lopen.	De ervaringsdeskundige mantelzorger kan na training lichte mantelzorgondersteuning bieden i.o.m. servicedesk of sociaal werker van Caleidoz

Bronvermelding

Openbare bronnen: websites en publicaties

- <https://www.hersenz.nl/hersenletsel/feiten-cijfers-niet-aangeboren-hersenletsel>
- <https://mantelzorgelijk.nl/95-procent-van-de-nah-mantelzorgers-is-overbelast/>
- <https://www.zorgvoorbeter.nl/dementie/mantelzorg>
- <https://jongemantelzorg.nl/jmz-in-de-zorg/>
- <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/02/12/bezorgd-naar-school>
- <https://www.zorgvoorbeter.nl/nieuws/respijtzorg-mantelzorg-goede-voorbeelden>
- <https://www.werkenmantelzorg.nl/over-werk-mantelzorg/wat-is-mantelzorg/>
- www.verminderbeperking.nl
- www.mantelzorg.nl; download Factsheet Respijtzorg, MantelzorgNL, Movisie en Vilans.

Sociaal Cultureel Planbureau, Bezorgd naar school, februari 2020.

Spectrum Elan, Respijtzorg in Krimpregio's De Achterhoek en Liemers, november 2019.
(www.programmalangerthuis.nl)

Interne bronnen: documenten en gesprekken

- Business case Mantelzorg Zevenaar, Spectrum Elan, april 2018.
- Evaluatie Mantelzorg Zevenaar, Spectrum Elan, mei 2019.
- Gesprek over doelgroepen analyse, Participatie Raad Zevenaar, 5 september 2020.